

Interculturele aspecten van ouderenmishandeling

Ouderenmishandeling in al zijn verschijningsvormen (fysieke mishandeling, psychische mishandeling, financieel misbruik, verwaarlozing en seksueel misbruik) komt in alle bevolkingsgroepen en alle lagen van de bevolking voor. De laatste jaren groeit het besef van de omvang en ernst van de problematiek. Eén op de 20 ouderen heeft hiermee te maken. Voor ouderen met dementie is dat cijfer zelfs 1 op de 3.

Tot op heden is er geen inzicht in het voorkomen van ouderenmishandeling in migrantenfamilies. Met evenveel recht kunnen we veronderstellen dat ouderenmishandeling daar minder voorkomt dan bij Nederlandse ouderen als we kunnen veronderstellen dat het in migrantenkringen juist méér voorkomt.

Een heel belangrijke beschermende factor is de breed gedeelde norm dat men eerbied en respect moet hebben voor ouderen en dat het vanzelfsprekend is dat kinderen voor hun ouders zorgen. Deze beschermende factor is ontegenzeggelijk aanwezig en werkt ook als zodanig.

Tegelijk zijn er diverse factoren die het risico op ouderenmishandeling in migrantengroeperingen vergroten.

- Vanuit de culturele achtergrond is het in sommige gemeenschappen gebruikelijk om onenigheid met harde hand te beslechten. Geweld ondergaan tijdens de jeugd wordt vaak later omgekeerd terugvertaald. Men is verbaasd te horen dat een fikse tik niet mag.
- Ouderen zijn mede door hun gebrekkige taalbeheersing en beperkte kennis van de Nederlandse samenleving sterk afhankelijk van kinderen en derden.
- Kinderen hebben vaak al van jongs af aan hun ouders moeten begeleiden bij gesprekken met huisarts, specialist, woningcorporatie of school. Zo is het 'erin geslopen' dat zij weten wat goed is voor hun ouders.
- De slechte financiële positie van ouders en kinderen versterkt de onderlinge afhankelijkheid en maakt ouderen kwetsbaar voor misbruik.
- In migrantengemeenschappen bestaat (bijna per definitie) een sterke onderlinge controle. Uit angst houdt men problemen zoveel mogelijk binnenshuis. Dat maakt het extra moeilijk om hulp te zoeken als er sprake is van mishandeling in familiekring.
- De traditionele norm dat kinderen zelf voor hun ouders zorgen is nog altijd zeer dominant aanwezig. Goede zorg staat gelijk met familie zorg. Dat leidt ertoe dat de migrantenfamilies vaak veel te lang doorgaan met zorgen voor een kwetsbare oudere zonder adequate hulp van buitenaf te aanvaarden. Dat maakt de kans op overbelasting van mantelzorgers extra groot.

De seniorenorganisaties ANBO, Unie KBO, PCOB en het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten (NOOM) hebben tussen oktober 2013 en juni 2015 in samenwerking met het Ministerie van VWS de voorlichtingscampagne 'Ouderen in veilige handen' uitgevoerd. Het NOOM heeft daarbinnen een specifieke aanpak ontwikkeld om de problematiek van ouderenmishandeling bespreekbaar te maken. De gevaren van overbelasting van mantelzorgers, zeker van dementerende ouderen, zijn hierin uitdrukkelijk aan de orde gekomen.

Tijdens de campagne hebben de bij het NOOM aangesloten organisaties 164 bijeenkomsten gehouden door het hele land, bij alle groeperingen. Ondanks alle terughoudendheid en taboes is het gelukt om het gesprek op gang te brengen. Conclusie van een gespreksleidster: 'Het lijkt wel of de ouderen hierop hebben zitten wachten'.

Utrecht, juni 2015
Yvonne Heygele, projectleider ouderen
in veilige handen voor NOOM
(zie: www.netwerknoom.nl)

NOOM
Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten